

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 313/2024-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] zastúpeného JUDr. Matejom Oslackým, advokátom, Jarabinková 8E, Bratislava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-7Sa/40/2021 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-7Sa/40/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Správny súd v Bratislave **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. BA-7Sa/40/2021 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, ktoré mu **je** Správny súd v Bratislave **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Správny súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **713,96 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 30. apríla 2024, doplnenou 29. mája 2024 a uznesením ústavného súdu

č. k. IV. ÚS 313/2024-16 z 25. júna 2024, prijatou na ďalšie konanie v celom rozsahu, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Správneho súdu v Bratislave (ďalej aj „správny súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. BA-7Sa/40/2021 (pôvodne vedenom Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 7Sa/40/2021, pozn.). Navrhuje, aby ústavný súd uložil správne mu príkaz konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov a priznal mu finančné zadostučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej doplnenia a príloh vyplýva, že 7. apríla 2021 bola súdu doručená správna žaloba sťažovateľa proti Ministerstvu zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaný“) pre nečinnosť orgánu verejnej správy. Po podaní žaloby ju súd doručoval žalovanému na vyjadrenie, vyzval sťažovateľa na repliku a žalovaného na dupliku a doručoval mu zmenu žaloby. Dňa 4. augusta 2022 súd zaslal vyjadrenie sťažovateľa zo 4. júla 2022 žalovanému a v spise bol daný pokyn na predloženie spisu na rozhodnutie sudkyňi. Následne zostal nečinný a ďalší úradný záznam je z 20. februára 2023 v znení, že spis je pripravený na rozhodnutie. Na základe pokynu kancelárii z 27. septembra 2023 na predloženie spisu vyššiemu súdному úradníkovi bolo 22. marca 2024 vydané procesné rozhodnutie – výzva sťažovateľovi na doplnenie a opravu žaloby, ktoré mu bolo doručené 2. apríla 2024. Advokát určený rozhodnutím Centra právnej pomoci prevzal zastupovanie sťažovateľa 29. apríla 2024 a ešte v ten deň požiadal súd o možnosť nahliadania do súdneho spisu a z tohto dôvodu aj o predĺženie lehoty na doplnenie žaloby. Nahliadanie do spisu bolo umožnené 3. mája 2024 a 16. mája 2024 bolo súdu doručené doplnenie žaloby.

3. Preverení aktuálneho stavu konania ústavný súd zistil, že správny súd, na ktorý od 1. júna 2023 prešiel výkon súdnictva, vo veci sťažovateľa dosiaľ ani neprávoplatne nerozhodol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ namieta celkovú dĺžku napadnutého konania a dôvodí, že postup správneho súdu (pôvodne krajského súdu) je zdĺhavý, neefektívny a nesústredený. Podľa názoru sťažovateľa bol súd bezdôvodne nečinný, čím spôsobil, že konanie v jeho veci trvá na jednej inštancii už viac ako tri roky (ku dňu podania ústavnej sťažnosti, pozn.) a dosiaľ nebolo právoplatne skončené. Poukazuje na obdobie dvadsať mesiacov (od augusta 2022 do doručenia uznesenia z marca 2024), keď súd vo vzťahu k stranám nevykonal žiaden úkon, a taktiež na nesústredenosť a nehospodárnosť v postupe súdu, pretože ak súd považoval žalobu sťažovateľa za nezrozumiteľnú alebo neúplnú, mal ho na odstránenie týchto väd vyzvať hneď po jej doručení a až následne ju doplnenú, resp. opravenú doručovať na vyjadrenie žalovanému. Tiež uvádza, že nejde o právne alebo fakticky zložitú vec a on svojím správaním žiadnym spôsobom neprispel k prietahom v napadnutom konaní. Dáva do pozornosti, že zo samotnej povahy žaloby je zrejмый jeho záujem na čo najskoršom rozhodnutí súdu, a tým aj na odstránení nečinnosti žalovaného.

III.

Vyjadrenie správneho súdu

5. Predsedníčka správneho súdu vo svojom vyjadrení zo 16. júla 2024 poukázala na organizačné zmeny súvisiace s novým usporiadaním všeobecných súdov, tzv. novú súdnu mapu, keď správny súd prebral celú spisovú agendu týkajúcu sa správneho súdnictva Krajských súdov v Bratislave, Nitre a Trnave. V súvislosti s podanou ústavnou sťažnosťou požiadala o vyjadrenie sudkyňu spravodajkyňu, ktorá chronologicky zhrnula priebeh konania a spomenula tiež to, že vec síce napadla v apríli 2021, ale jej bola pridelená až 2. júna 2023. Vyjadrila presvedčenie, že postup súdu v konaní bol riadny a efektívny. Upriamila pozornosť na to, že sťažovateľ doručil súdu žalobu, ktorá obsahovala vady, a zároveň podal viacero podaní (oprava petitu, zmena žaloby), ktorých doručovanie predĺžilo súdny proces a oddialilo možné rozhodnutie súdu. Skonštatovala, že ide o relatívne skutkovo a právne zložitú vec, ktorú je potrebné naštudovať a komplexne posúdiť, aj s ohľadom na väčšie množstvo nevyžiadaných podaní sťažovateľa, preto si príprava a samotné rozhodnutie vyžaduje dlhšie časové obdobie. Uzavrela, že z dôvodu uplynutia kratšieho časového obdobia od pridelenia veci a súčasného pridelenia množstva iných spisov, z ktorých väčšina napadla na súd skôr ako predmetná vec sťažovateľa, nemohlo byť ešte vo veci rozhodnuté.

6. S uvedeným vyjadrením sa predsedníčka správneho súdu stotožnila a vzhľadom na časovú náročnosť rozhodovania požiadala ústavný súd o jeho zohľadnenie. Aktuálne má správny súd z celkového počtu 44 miest sudcov obsadených len 33 miest, z ktorých 30 je aktívnych, pričom k 1. júnu 2023 prevzal 5 766 nerozhodnutých vecí.

7. Keďže z vyjadrenia správneho súdu nevyplývajú také skutočnosti, ktoré by boli v prejednávanej veci spôsobilé ovplyvniť rozhodnutie ústavného súdu, nepovažoval za potrebné doručovať ho na repliku sťažovateľovi a v záujme hospodárnosti konania pristúpil k meritórnemu prerokovaniu ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd v zmysle § 58 ods. 3 prvej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že na základe podaní účastníkov je zřejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že v konaní o jeho správnej žalobe pre nečinnosť orgánu verejnej správy došlo k zbytočným priet'ahom, a tým nie je doterajšia ochrana jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zavinením správneho súdu (pôvodne krajského súdu) v napadnutom konaní dostatočne rýchla a účinná.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie

záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

11. Pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie už citovaných práv ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019).

12. K vzniku zbytočných prietáhov v konaní pred všeobecným súdom môže pritom dôjsť nielen jeho nečinnosťou, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

14. Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého konania je žaloba proti nečinnosti orgánu verejnej správy. Uvedené spory tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov, konkrétne správnych súdov a nemožno ich po právnej stránke hodnotiť ako zložité. V kontexte vyjadrenia samotného správneho súdu, ktorý namietal skutkovú zložitosť veci spočívajúcu v neúplnosti a nezrozumiteľnosti žaloby, ústavný súd zdôrazňuje, že ani skutkovo nemožno vec hodnotiť ako zložitú. Odstránenie nedostatkov žaloby a jej upresnenie nečiní vec komplikovanejšou, navyše, ak Centrom právnej pomoci určený advokát prevzal zastupovanie sťažovateľa v konaní.

15. Druhým kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bolo správanie sťažovateľa, v ktorom neboli zistené také skutočnosti, ktoré by prispeli k vzniku zbytočných prietáhov.

16. Tretím hodnotiacim kritériom je postup správneho súdu v napadnutom konaní. Z ústavnej sťažnosti a vyjadrenia sudkyne spravodajkyne vyplýva, že žaloba sťažovateľa bola pôvodne vo veci príslušnému krajskému súdu doručená 7. apríla 2021 a do augusta 2022 súd konal pomerne plynule, avšak zaoberal sa výlučne prvotnými procesnými úkonmi (výzvy na vyjadrenie, doručenie zmeny žaloby). V apríli 2023 bola vec prerozdelená novej zákonnej sudkyňi a v júni 2023 opäť inej zákonnej sudkyňi. Následne v marci 2024 súd vyzval sťažovateľa na doplnenie a opravu žaloby, a toto doplnenie bolo súdu doručené v máji 2024, a od uvedeného úkonu ostal súd nečinný, pričom opätovne došlo k prerozdeleniu spisu inému zákonnému sudcovi.

17. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že krajský súd a neskôr správny súd za obdobie vyše štyroch rokov trvania konania vo veci sťažovateľa nielenže vo veci nerozhodli,

ale ani len nepristúpili k meritórnemu preskúmaniu veci. Celkové trvanie konania a procesný postup súdu v ňom nemožno považovať za efektívny a smerujúci sústredene k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľa.

18. Obranu spočívajúcu v poukazaní na nadmernú zaťaženosť správneho súdu nemožno akceptovať vzhľadom na konštantnú judikatúru ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06), podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní. Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k účastníkom konania, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu (III. ÚS 189/2023). Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter, a preto akékoľvek problémy týkajúce sa súdnej reformy (tzv. súdnej mapy) nemôžu byť na ťarchu účastníka konania (III. ÚS 471/2023), a to napriek subjektívnemu porozumeniu predmetným okolnostiam a ich citlivému vnímaniu ústavným súdom.

19. Po komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu ústavný súd dospel k záveru, že v postupe správneho súdu (pôvodne krajského súdu) došlo k zbytočným prietahom v napadnutom konaní, a preto rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

20. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

21. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd v napadnutom súdnom konaní zistil porušenie označeného základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru správnym súdom (pôvodne krajským súdom), prikázal správne súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku nálezu).

22. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiada priznať finančné zadosťučinenie 5 000 eur z dôvodu pretrvávajúcej právnej neistoty. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04, tiež judikatúra ESLP, a to rozsudok z 19. 1. 2010 vo veci Zongorová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 28923/06 a rozsudok ESLP zo 7. 7. 2009 vo veci Ďurech a ďalší proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 42561/04). V rozhodovacej činnosti ústavného súdu prevláda názor, že deklarovanie porušenia základných práv, príkaz konať a náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok.

23. Vzhľadom na postup správneho súdu (pôvodne krajského súdu), ktorý bol poznamenaný nečinnosťou, a celkovú dĺžku napadnutého konania, ako aj jeho predmet a význam veci pre sťažovateľa ústavný súd doplnil ochranu aj o finančné zadosťučinenie, limitujúc jeho výšku na 1 500 eur (bod 3 výroku nálezu); návrhu na priznanie vyššej sumy nevyhovelo výrokom 5 nálezu.

VI.

Trovy konania

24. Ústavný súd napokon podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia.

25. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Úhradu trov konania priznal sťažovateľovi v rozsahu za dva úkony právnej služby, a to prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2024 predstavuje sumu 343,25 eur a režijný paušál v roku 2024 sumu 13,73 eur. Ústavný súd teda sťažovateľovi priznal náhradu za dva úkony právnej služby, celkovo teda 713,96 eur (bod 4 výroku nálezu).

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je správny súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

27. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. septembra 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu